

Torah MiTzion Kollel
St. Louis

יו"ט שני של גלויות

הגדרת בן המקום

1. **שולחן ערוך אורח חיים סימן תצו סעיף ג**
5 בני ארץ ישראל שבאו לחוצה לארץ, אסורים לעשות מלאכה ביום טוב שני ביישוב, אפילו דעתו לחזור
משך השהות
2. **ערוך השולחן אורח חיים סימן תצו סעיף ה**
ובן ארץ ישראל שבא לחוץ לארץ ואין דעתו לקבוע בחוץ לארץ אלא לחזור **במשך קטן** לארץ ישראל מתפלל של חול ... וכן יראה לי דאפילו בא לבדו **אם אין דעתו לחזור עד אחר שנה** מקרי אין דעתו לחזור וכן מי שאין דעתו לחזור אע"פ שיש לו איזה מניעות שיכול להיות שיחזור כגון שלעת עתה לא נתרצתה אשתו לצאת וכיוצא בזה אף שיכול להיות שיחזור מ"מ כיון דלעת עתה הוחלט בדעתו לבלי לחזור מקרי אין דעתו לחזור
3. **שו"ת בצל החכמה חלק א סימן ס**
ראשון מש"כ דכל שגר י"ב חודש במקום שהלך לשם דינו כאנשי העיר לגמרי, עיי' שו"ת מהריב"ל (ח"ג סי' א') שהקשה אמאי אמרינן בפי' מקום שנהגו דחומרי מקום שהלך לשם תלי' בדעתו לחזור ואין דעתו לחזור ולא נזכר כלל אם נשתהה בעיר לי' יום או י"ב חודש ותי' וז"ל, והא ודאי לאו קושיא דהתם במילי דאיסורא דלית בהו ממונא והם דברים שבינו לבין קונו הדברים הם מסורים ללב אבל בדברים שאינם בינו לבין קונו והם נוגעים לאחרים כו' התם הוא דאיכא למתלי דאם נשתהה או לא נשתהה כו' עכ"ל. וכ"כ בתשו' הרא"ם (ח"א סי' י"ג), וכ"כ החכם השואל בשו"ת דברי יוסף (להגר"י אירגס זצ"ל, סי' ל"ו) והגאון המחבר כ' עליו כי אמת נכון הדבר ע"ש (דף ע"ג), ושם (דף ע"ה ב) מעתיק לשון תשו' הרא"ם הנ"ל ומג"י ומפרשה ע"ש. ועיי' שו"ת זרע אברהם (חאו"ח סי' י"ב דף כ"א וכ"ב) שכו' ג"כ דלענין יו"ט ב' לא קבעו חז"ל שום זמן לשיבתו בעיר שנכנס בה אלא הדבר תלוי באם דעתו לחזור או לא. וכן נלענ"ד מוכח דעת המהרי"ל מובא במג"א (סי' תס"ח סק"ב) בבחורים ההולכים ללמוד בי' וגי' שנים חוץ לביתם דנקראים דעתם לחזור, ותמה עליו באבני נזר (שם אות ל') שהרי חמרת וגמלת סופם לחזור למקומם ואפי"ה נקראים יושבי העיר וה"ה בני העיר אם נשתהו שם י"ב חודש ע"ש. ולהנ"ל ניחא דודאי דין י"ב חודש להחשב כאשני העיר אינו אלא לענין ממונא דוקא. מבואר דעתם כי אין הדבר תלוי בזמן, אלא בדעתו לחזור ואין דעתו לחזור בלבד. - ועיי' שאילת יעב"ץ (ח"א סי' קס"ח) שהגאון רמ"ח נשתהה כמה שנים בחו"ל ונהג בעצמו דין בן א"י בחו"ל ודעתו לחזור.
4. **שו"ת הר צבי או"ח ב סימן עח**
30 הנה בערוך השולחן כתב דדוקא בבא על משך זמן קטן נוהג כבני א"י אבל על שנה אף שדעתו לחזור נוהג כחז"ל אבל מתשובות אחרונים ספרדיים משמע דלא פלוג ולעולם כיון שדעתו לחזור נוהג כבני א"י, ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא, ולכן לענין תפלה יתפלל תפלה של חול כבני א"י
הבא עם אשתו
5. **ערוך השולחן אורח חיים סימן תצו סעיף ה**

והעוקר דירתו עם אשתו מא"י לח"ל אע"פ שבהמשך הזמן דעתם לחזור מ"מ דינם כאין דעתם לחזור דכיון דבא הוא וביתו מקרי דירה קבוע

6. שו"ת אגרות משה חלק או"ח ג סימן עד

בנסע הוא ואשתו לא"י איך דינם ביו"ט שני.

- 5 ובדבר שבאת לא"י ללמוד שם והיה דעתך אחר שנה ושנתיים לחזור לאמעריקא אבל גם אשתך נסעה עמך ודירה יש לך בא"י ולא באמעריקא איך אתה ואשתך צריכים להתנהג בענין יו"ט שני, הנה להרדב"ז שהביא המג"א /בסי' תצ"ו/ בסק"ז דעוקר דירתו עם אשתו מא"י לחו"ל אע"פ שדעתו לחזור דינו כמו שאין דעתו לחזור, ומסתמא גם להיפוך מחו"ל לא"י סובר כן שנמצא שדינכם כדין בני א"י אבל לע"ד פשוט שאין לדמות בזמננו עתה לזמן הרדב"ז ומאות שנים אחריו דבכל הזמנים עד ערך איזה עשרות שנים האחרונות היה ענין נסיעה ממקום למקום דבר קשה בין מצד הטירחא דהנסיעה בין מצד העניות, שלכן כיון שעקר עם אשתו היתה אומדנא גדולה דאם ימצא פרנסה באותו מקום שהלך לשם לא יחזור שלכן בסתמא נחשב אין דעתו לחזור ואולי גם בטלה דעתו, דהא זהו טעם הרדב"ז כדאיתא במ"ב /בסי' תצ"ו/ ס"ק י"ג מהפר"ח, אבל בזמננו שהוא טירחא קטנה אף מאמעריקא לא"י שבאין בפחות מ"ב שעות לא"י וחשבון ההוצאה לא נחשב כלום לרובא דאינשי ממדינתנו דהא באים מכאן לשם ומשם לכאן גם על עניני שמחה קטנים ולנסיעת תענוג וטיול בעלמא ליכא האומדנא. וממילא תלוי בהחלטת האדם אם לחזור או לא לחזור, והבית אף אם הוא קנויה לו לגמרי אינה ג"כ אומדנא שהרבה אנשי אמעריקא קנו בתים בא"י עבור זמנים הקצרים שרוצים לשהות בא"י לפרקים. ולכן למעשה תלוי זה בדעתך ובדעת אשתך שאם עדיין לא החלטתם להשאר בא"י יש לכם דין בני חו"ל ואם החלטתם להשאר בא"י יש לכם דין בני א"י. והנני ידו מוקירו ומברכו, משה פיינשטיין.

נישואין לבן המקום האחר

6. שו"ת אגרות משה חלק או"ח ג סימן עה

- בבן א"י שבא לחו"ל לישא אשה ונשאר יותר משנה אבל מוכרח לחזור איך דינו לענין יו"ט שני ד' תשרי תשכ"ה. מע"כ ידידי הר"ר נתן בראווערמאן שליט"א.
- 25 הנה בדבר שמע"כ הוא יליד ותושב דא"י ונשתדך בא"י עם נערה מטאראנטא שדרה בא"י יותר משנתיים ומכיון שהוריה הם בטאראנטא באתם לטאראנטא לעשות הנישואין ע"ד לחזור תיכף ורק ע"ז השיג הרשות ממשלה /רשות הממשלה/ דא"י וגם רשות זה להזמן קצר לא רצו ליתן עד שהשתדל עבורו חבר כנסת אחד אחר שמע"כ התחייב לו בהבטחתו שיוכל לערב עבורו שיבא בחזרה, אבל עכ"ז עבר זה שנה וחצי שאתם בטאראנטא ע"פ בקשות להרחיב הזמן איזה פעמים ועתה ילדה אשתו שמוכרחין לשהות עוד איזה חדשים ודעת שניכם לחזור לא"י אחר איזה חדשים איך דינכם ביו"ט שני.
- 30 הנה לכאורה מכיון שבמג"א סימן תצ"ו סק"ז איתא שהעוקר דירתו עם אשתו מא"י לחו"ל אע"פ שדעתו לחזור דינו כמי שאין דעתו לחזור וכן הוא במ"ב ס"ק י"ג, ופשוט שאין הכוונה מצד הטירחא דעקר לאינשי ביתיה לומר דלא היה טורח אם לא היה לקביעות דבשע"ת איתא בשם שיורי ברכה שבן א"י שירד לחו"ל ודעתו לחזור אם נשא אשה בחו"ל הוא כבני חו"ל עיי"ש, הרי אף שלא טרח לעקור אשתו מא"י כי הרי נשאה בחו"ל נמי הוא בדין חו"ל, אלא הכוונה היא דאם הוא ואשתו עמו בחו"ל באיזה אופן שיהיה הם בדין אין דעתו לחזור. והטעם איתא בערוך השלחן דכיון דבא הוא וביתו מיקרי דירה קבוע וכן משמע ברדב"ז סימן אלף קמ"ה שכתב שהבאים מא"י ואין דעתם לחזור או שעקרו דירתם משם לגמרי הרי הם כבני מצרים לכל דבריהם מדינא וקאי זה ע"מ שכתב לעיל מזה הא דעקר דירתו משם ואשתו שמחשבתו לחזור אינו כלום דהוא ככל ישראל שדעתם לחזור לא"י וכ"ש במצרים שהיה אסור להם לדור בלא זה ומ"מ הם בדין חו"ל.
- 40

אבל בפר"ח סימן תס"ח ד"ה וראיתי לרדב"ז בסופו כתב טעם אחר דסתמא דמילתא כיון דעקרניהו לאינשי ביתיה כל שמוצא פרנסתו מרווחת באותו מקום שהלך לשם אינו זז משם וטעם זה הביא במ"ב שם, ומשמע לכאורה בפר"ח שם שטעם זה הוא רק בעקרו לחו"ל לבקש פרנסה דכן כתב קודם לזה במי שעוקר דירתו ואשתו ובניו לילך לאיזה מקום לישא וליתן ולהרויח אף שדעתו לחזור ולהתישב למקומו הראשון לא מיקרי דעתו לחזור ומסיק הטעם דכל שמוציא פרנסתו מרווחת אינו זז משם, ולדידיה בעובדא זו דלא באו לבקש פרנסה אלא לעשות מעשה הנישואין אצל הוריה ליכא טעם זה ויש להחשיבם דעתו להחזיר אף שהוא עם אשתו בחו"ל. אבל ממה שמסיק הפר"ח זולתי אם עקרן להוליכן לזוהרא של א"י או להבריחן ממגפה או מחמת סבה אחרת כיוצא בה שאז הדבר ברור דבכל גוונא דעתו לחזור מיקרי לא משמע כן דאם הוא רק בעקרו לבקש פרנסה הי"ל למינקט כלל דאם עקרן שלא לפרנסה נחשב דעתו לחזור אף באשתו עמו, ומדנקט שני פרטים שהוא זולתי אם עקרן להוליכן לזוהרא של א"י, שהוא לסבב מעיר לעיר בא"י להתפלל על קברי הצדיקים כדאיתא בשע"ת, או להבריחן ממגפה ב"מ שתרוייהו הם רק ענין זמנית ולא חשבו כלל אודות פרנסה שאפשר לא יבקש כלל שם פרנסה אין חוששין שמא יזדמן לו פרנסה בהרחבה שיחזור מדעתו וישאר שם, וכעין זה הוא מש"כ או סבה אחרת כיוצא בה שפירושו דוקא כיוצא בה שהוא רק זמנית שאפשר לא יבקש שם פרנסה כלל, אבל באופן אחר אף שמטרת נסיעתו לא היתה ביחוד לעניני פרנסה דלא היה מחוסר פרנסה גם בא"י, אלא לצורך אחר אבל הוא דבר שבשביל זה אפשר שיתעכבו גם זמן רב שיצטרך לבקש פרנסה לא נחשב דעתו לחזור כשאשתו עמו כמו בעקרו לבקש פרנסה. ומסתבר שאף המג"א שלא הזכיר תנאי זה דהפר"ח שעקרו לבקש פרנסה ודאי משמע שבכל אופן שאשתו עמו בחו"ל הוא כבן חו"ל נמי יודה בפרטים של הפר"ח שהוא רק ענין זמנית שנחשב דעתו לחזור וא"כ אפשר של"פ כלל וכדמשמע מהמ"ב שלא כתב שהפר"ח פליג על המג"א. וא"כ בעובדא זו אף שלא חשבו בבואם לטאראנטא אודות פרנסה מ"מ כיון שבאו להנשא שאינו ענין זמנית דודאי מצוי שיתעכבו יותר ממה שהיה בדעתם והוא גם ענין שיצטרכו לבקש פרנסה כי נתגדלה הוצאתו והדרך שבעת הנישואין חושבים בדבר פרנסה ומצוי טובא שההורים ישיגו איזה פרנסה אצלם מצד רצונם שישארו בעירם יש להחשיב דאין דעתו לחזור שיש להם דיני בני חו"ל.

אבל מצד מה שמע"כ כותב שהוא משועבד לחזור לא"י משום שלא נתנו לו רשות אלא על מנת שיחזור, וגם ודאי שצריך להשתדלות שירשו לו להשאר בטאראנטא, ויותר מזה מצד התחייבותו לחבר הכנסת שהשתדל עבורו שיתנו לו הרשות לזמן וערב עבורו שאם ישאר בטאראנטא יגרום לו היזק ואי נעימות ולא יהיה כפוי טובה כדכותב מע"כ וגם הא ודאי חזקה ששארית ישראל לא יעשו עולה למי שעשה לו טובה, הוא כמכריח אותו לחזור אף אם יהיה נקל לו להשאר בטאראנטא מצד אשתו שהיא ילידת טאראנטא, לכן יש להחשיב זה דעתו לחזור אף שאשתו עמו, ואף שההכרח הוא רק עליו ולא על אשתו הוא ממילא הכרח גם על אשתו שברור שהיא לא תשאר בחו"ל בעצמה. ואף לסברת ערוך השלחן דבדעתו לחזור רק אחר שנה מיקרי אין דעתו לחזור והכא כבר עבר יותר משנה, מ"מ כיון שבכל עת ניתן לו הרחבה רק לזמן קצר יש להחשיב כדעתו לחזור בזמן קצר, וגם עצם סברת עה"ש אינה ברורה והוא בלא מקור.

35 מחלק זמנו בין א"י לחו"ל

7. שו"ת בצל החכמה חלק ד סימן קכו

שאלת כהדר"ג שליט"א הגיעני והיא במי שקנה לו דירה בעיה"ק ירושלים ת"ו ורוצה למכור דירתו שבמקומו עיר טאראנטא יצ"ו ולקבוע ביתו בא"י, אבל היות ובניו ישארו דרים במקומו בטאראנטא, בדעתו לחזור כל שנה לשם על כמה חדשים, ונשאל כהדר"ג שליט"א אם כאשר יבא האב אל בניו לחו"ל יהי לו כל דין בן א"י לענין יו"ט ב' של גלויות ושאר מילי, ומביא מתשו' זקן אהרן ח"ב סי' כ"ו ומפלפל בדבריו ומתמה עליו שוב מביא משו"ת חלקת יעקב ח"ג סי' קמ"ה, ומצדד בנידונו דכיון שאין

להנייל דירה קבועה רק בא"י ושם הוא דר רוב השנה וגם כשבא לחו"ל דעתו לחזור לא"י, על כן דינו כבן א"י ורצונו לשמוע חו"ד העניי בזה וה' יעזרני עדכ"ש להורות כהלכה.

א) לעני"ד בס"ד לית דין צריך בושש כי בנד"ד גם כאשר יחזור אל בניו לחו"ל כל דיני בן א"י עליו. ...

ב) ואפי' לא הי' מוכר ביתו בטאראנטא והי' דירתו קבועה בו כל פעם שהוא חוזר מא"י לשם, הי' ג"כ דינו כבן א"י גם בזמן היותו בטאראנטא **כיון שרוב השנה הוא גר בא"י** ורק ומספר חדשים הוא דר בביתו שבטאראנטא, עיי' שו"ת שארית ישראל (סוסי' כ"ז), שנשאל מהגה"ק האדמו"ר מגור זצ"ל שחשב פעם לקבוע דירתו חליפות חצי שנה בא"י וחצי שנה בחו"ל ושאלו, מה יהי' חובת המועדים אצלו, והשיב מתשו' מהרי"ט צהלון (סי' נ"ב) שהעלה **דאם אדם קובע עצמו לדור שנה בא"י ושנה בחו"ל אין לך אלא מקומו ושעתו** ומועדי ה' אשר באו לו בא"י דיינינן לי' כאנשי א"י וכן להיפוך בהשנה שדר בחו"ל. וקביעות שנה דנקט לאו דוקא אלא הי"ה לחצי שנה דאלי"כ אמאן תרמי, ואה"נ אם קביעותו לדור במקום אחד יותר מחצי שנה שדינן לי' אבתרי' וכ"כ השי"ך (יו"ד סי' רי"ז סקל"ז) בשם המבי"ט דבזמננו אינו נקרא מקום דירה אפי' בלשון בני אדם אם דר במקו"א פחות מו' חדשים ע"כ בשו"ת שארית ישראל ע"ש. הרי מבואר דכיון שבכל שנה הוא דר רוב השנה בא"י ורק איזה חדשים הוא דר בחו"ל דירתו בא"י עיקר וגם בהיותו בחו"ל דינו כבן א"י ואע"ג שיש לו דירה קבועה בחו"ל.

שלשת הרגלים בא"י

8. שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן יט

ז. בן חו"ל שיש לו דירה קבועה בא"י וקבע להיות תמיד בכל שלשת הרגלים בדירתו בא"י - אם חייב ביו"ט שני.

נלעני"ד דיש לדון במי שיש לו דירה קבועה בא"י וקבעו עצמם להיות תמיד בדירתם שבא"י יחד עם אשתו ובני ביתו בכל שלשת הרגלים דאף שרוב השנה הם בחו"ל דמ"מ לענין יו"ט שני כיון שההבדל בין א"י לחו"ל שייך רק בג' רגלים נלעני"ד דאין עליהם שם של בני חו"ל ביחס ליו"ט שני, ואף שהם תלויים תמיד בדעת אחרים ויש שלא יהי' להם מקום באוירון וכדומה ויצטרכו בע"כ להשאר בחו"ל ואז ודאי יהיו חייבים ביו"ט שני כיון שעיקר דירתם שם והרי הם ממש כשאר בני חו"ל אבל מ"מ בהיותם בא"י חושבני דכיון שכך דרכם תמיד הריהם כבני א"י לענין זה, ועדיף טפי ממי שיש לו דירה בא"י ודירה בחו"ל ודר עם אשתו בקביעות חצי שנה בא"י וחצי שנה בחו"ל שהביא כת"ר מהמהריט"צ דאין לך אלא מקומו ושעתו ובהיותם בא"י שפיר נוהגים כבני א"י, כי בזה הרי הביא כת"ר מהגרי"ז מינצברג זצ"ל דפחות מששה חדשים אינה קרויה דירה, ברם נראה דהתם יש לחוש ולגזור על רגלים שבא"י אטו רגלים שבחו"ל כיון שיש רגלים הם בחו"ל, משא"כ בנד"ד אע"ג שרוב הזמן הם בחו"ל ודינם ממש כבני חו"ל וגם בא"י הם צריכים לנהוג בכל החומרות של בני עירם שבחו"ל, אבל מ"מ לענין יו"ט שני דתלוי רק ברגלים וכיון שבכל הרגלים הרי הם בקביעות בא"י מנין לנו לומר שגם בכגון דא אמרינן להו הזהרו במנהג אבותיכם כיון דחשיבי לענין רגלים כבני א"י ויש לראותם כאילו גם אבותיהם מעולם לא נהגו ביו"ט שני, הן אמנם ידעתי דיכולים גם לומר דכיון שגזרו אקרקפתא דגברי של בני חו"ל לכן אף גם הם בכלל זה ובפרט שהם גם תלויים תמיד בדעת אחרים לנסוע לא"י, מ"מ בצירוף עם שיטת החכ"צ אשר דבריו הם דברי סברא ורבנן קשישאי התחשבו בו נראה דגם ככה"ג הרי הם פטורין מיו"ט שני ולכן אף אם רוצים להחמיר לא לעשות מלאכה מ"מ בקידוש ותפלה וכ"ש לענין תפלין יש להם להתנהג כבני א"י, כן נלעני"ד.